

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет психології та історії
Кафедра психологічного здоров'я та розвитку особистості

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри

_____ Кушнір Н.С.

«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППН 01 ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти:	<u>Перший (бакалаврський)</u>
Галузь знань:	<u>A Освіта</u>
ОПП:	«Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота»
Спеціальність:	A4 Середня освіта, предметна спеціальність – 07 Географія
Форма навчання:	денна

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни "Психологія" розроблена для підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр, спеціальності А4 Середня освіта, предметна спеціальність – 07 Географія.

Розробник: Ржевська-Штефан З.О., доцент, кандидат психол наук

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
Психологічного здоров'я та розвитку особистості
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1.

В.о. завідувача кафедри Кушнір Н.С.

Робоча програма навчальної дисципліни "Психологія" для студентів бакалаврського рівня вищої освіти, спеціальності А4 Середня освіта, предметна спеціальність – 07 Географія. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2025. – 20 с.

© Ржевська-Штефан З.О. 2025 рік

©ЦДУ імені В. Винниченка, 2025 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>А Освіта</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання «Вивчення індивідуально-психологічних особливостей особистості». - 1 семестр.	Спеціальність: <u>А4 Середня освіта,</u> <u>предметна спеціальність –</u> <u>07 Географія</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
		1-й	
Загальна кількість годин – 135		Семестр	
		1-й	2-й
		Лекції	
		20 год.	20 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	14 год.
		Самостійна робота	
		29 год.	26 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	
		Вид контролю:	
		Залік	Екзамен
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Рівень вищої освіти: <u>бакалавр</u>		

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є забезпечення майбутніх вчителів теоретичними знаннями та практичними навичками з основ психології та формування у них загальної психологічної культури та основ психологічної компетентності, яка згідно Професійного стандарту визначається такими здатностями: здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів, здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які

сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності, здатність сформувавши мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність, здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

Завдання курсу:

- розкрити специфіку психологічної науки та сформувавши у студентів наукове уявлення про сутність психіки і свідомості, їх функцій і структур, а також про закономірності психічного розвитку людини;
- ознайомити студентів із сутністю психічних процесів, станів та властивостей людини, розкрити їх індивідуально-психологічні особливості та можливості врахування в навчально-виховному процесі;
- розкрити сутність структури особистості, її самосвідомості та джерел мотивації до діяльності;
- сформувавши у студентів систему наукових знань про віковий розвиток особистості, про організацію навчально-виховного процесу з урахуванням специфіки вікового розвитку учнів та їх індивідуальних особливостей;
- сприяти формуванню у майбутніх вчителів навичок професійного мислення та управління учіннєвою діяльністю;
- сприяти набуванню знань про ефективні способи психолого-педагогічного впливу та стратегії конструктивної взаємодії з учнями, що сприяють розвитку позитивної самооцінки та я-ідентичності учнів;
- розвивати навички конструктивного професійного спілкування та організації безпечного середовища;
- сформувавши у майбутніх вчителів переконання про доцільність і корисність отриманих знань з психології та набутих вмінь у практичній роботі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати професійні проблеми та спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти та організації краєзнавчо-туристичної роботи, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук та географічної науки, застосовувати інноваційні технології в роботі, критично та творчо мислити.

загальні	фахові, предметні
<p>ЗК1 – базові знання з дисциплін соціально-гуманітарної підготовки в обсязі, необхідному для засвоєння фахових дисциплін та професійної діяльності вчителя.</p> <p>ЗК2 – здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей, зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що</p>	<p>ФК6 – здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів, психологічні особливості засвоєння ними навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у середній школі, результатів конкретних педагогічних впливів, створювати сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці,</p>

<p>їх обґрунтовують, до осіб, які навчаються</p> <p>ЗК9 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p>	<p>мотивувати учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, управляти учнівським колективом, організувати комунікацію учнів, формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною, створювати рівноправне особистісно зорієнтоване (суб'єкт-суб'єктне), справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціокультурних та економічних особливостей, розвитку у них позитивної самооцінки та я-ідентичності; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.</p>
--	--

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

ПРН4 – знає психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів, вікові та індивідуальні особливості учнів, психологічні особливості засвоєння ними навчальної інформації.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Основи загальної психології.

Тема 1. Психологія як наука. Психіка і свідомість.

Психологія як наука та навчальна дисципліна. Огляд історії виникнення та становлення психології. Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Джерела психологічних знань. Поняття про побутову та наукову психологію. Поняття психіки, її функції та структура. Психіка і мозок. Нейропсихологія як розділ психології, що вивчає зв'язок психічних процесів з певними системами головного мозку. Рівні вияву психіки людини. Диференціація свідомих та неусвідомлюваних аспектів психіки людини.

Тема 2. Пізнавальні психічні процеси: чуттєве пізнання (відчуття та сприймання), пам'ять.

Чуттєве та раціональне пізнання. Взаємозв'язок пізнавальних психічних процесів. Види відчуттів. Особливості сприймання. Види пам'яті: механічна, логічна, сенсорна, короткочасна, оперативна, довготривала. Процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення, забування. Умови ефективного запам'ятовування.

Тема 3. Пізнавальні психічні процеси: раціональне пізнання.

Мислення та увага: умови виникнення та розвиток в онтогенезі. Види мислення. Логічні операції. Види уваги. Індивідуальні особливості пізнавальних психічних процесів.

Тема 4. Увага.

Увага як стан свідомості, її функції та фізіологічні основи. Види уваги за спрямованістю та активністю свідомості: внутрішня та зовнішня увага, мимовільна, довільна та післядовільна увага. Статичні та динамічні властивості уваги. зосередженість, стійкість, обсяг, переключення, розподіл уваги, неуважність, розсіяність уваги. Проблема неуважності, її причини та способи подолання.

Тема 5. Емоції та почуття.

Поняття про емоційну (афективну) сферу психіки, її функції. Емоції, почуття, афекти, настрої, пристрасті, фрустрація. Взаємозв'язок афективної сфери з іншими проявами психіки людини: зв'язок емоцій та потреб. Емоції та почуття, їх диференціація, види. Фізіологічні основи переживання емоцій та почуттів, їх вісцеральні та експресивні прояви. Регуляція негативних емоційних станів.

Тема 6. Воля.

Поняття про волю, вольове зусилля. Функції волі: спонукальна та гальмівна. Вольові дії: мимовільні, довільні, прості та складні. Структура складної вольової дії. Розвиток волі в онтогенезі. Проблеми розвитку та формування волі. Вольова саморегуляція.

Тема 7. Мотивація.

Поняття «мотивація», «мотив», «потреба». Внутрішня та зовнішня мотивація та її вплив на результат діяльності. Мотивація досягнення успіху та мотивація уникнення невдачі. Пізнавальний інтерес. Основні причини низького рівня мотивації: відсутність розуміння смислу діяльності для себе, неадекватна самооцінка, страх невдачі. Вплив характеру взаємодії з дорослим на розвиток мотивації досягнення успіху або мотивації уникнення невдачі.

Тема 8. Особистість.

Диференціація та співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність». Психологічна структура особистості за А.В.Петровським та К.К.Платоновим. Спрямованість особистості. Типи спрямованості. Самосвідомість особистості та «Я-концепція» особистості.

Тема 9. Індивідуально-типологічні особливості особистості: Темперамент.

Поняття про темперамент. Основні теорії темпераменту. Зв'язок між типом нервової системи і темпераментом. Характеристика типів темпераменту. Роль, яку темперамент відіграє у діяльності людини. Враховування темпераменту у вихованні зростаючої особистості.

Тема 10. Індивідуально-типологічні особливості особистості: Характер та здібності.

Поняття про характер. Структура характеру, основні риси типового характеру. Характеристика акцентуацій характеру. Особливості виховання та формування характеру. Поняття про здібності. Прояв здібностей у діяльності людини. Класифікація видів здібностей. Диференціація понять «здібності», «здатки», «обдарованість», «талант», «геніальність».

Розділ 2. Основи вікової педагогічної та соціальної психології.

Тема 11. Психічний розвиток і навчання.

Поняття про психічний розвиток. Рушійні сили психічного розвитку. Види протиріч, що спонукають до розвитку. Фактори психічного розвитку. Психічний розвиток і навчання. Зони розвитку: актуального та найближчого. Поняття про вік та вікову періодизацію психічного розвитку. Вікова періодизація Е. Еріксона.

Тема 12. Психологія дитини від народження до вступу в школу.

Особливості психічного розвитку дитини в період немовляти. Розвиток дитини в ранньому віці. Психічний розвиток дитини у дошкільному віці. Врахування вікових особливостей в навчанні дошкільників в групах раннього розвитку.

Тема 13. Молодший шкільний вік.

Психологічна готовність дитини до навчання у школі. Загальна характеристика ситуації розвитку молодших школярів. Розвиток психічних процесів у молодшому шкільному віці. Формування особистості молодшого школяра. Врахування вікових особливостей в навчанні та вихованні.

Тема 14. Підлітковий вік.

Загальна характеристика ситуації та особливостей розвитку підлітка. Криза тринадцяти років. Стосунки підлітків з однолітками та дорослими. Розвиток пізнавальних психічних процесів підлітків. Формування особистості підлітка. Врахування вікових особливостей в навчанні та вихованні.

Тема 15. Старший шкільний вік.

Соціальна ситуація розвитку старшокласників. Розумовий розвиток у ранньому юнацькому віці. Особливості особистісного розвитку в ранньому юнацькому віці. Криза самовизначення 17 років. Врахування вікових особливостей в навчанні та вихованні.

Тема 16. Основи психології учіння.

Розмежування понять «научіння», «учіння», «навчання», «учіннєва діяльність». Види учіння, структура учіння. Психологічний зміст поняття «учіннєва діяльність» та її характеристики: мотивація, учіннєва задача, учіннєва дія, контроль та самоконтроль, оцінка та самооцінка. Проблеми мотивації учіння. Управління учіннєвою діяльністю учня.

Тема 17. Основи психології навчання.

Поняття про навчання та його психологічні механізми. Структура навчання. Види і форми навчання. Традиційне та інноваційне навчання. Проблема неуспішності, її причини, шляхи подолання та попередження.

Тема 18. Основи психології виховання.

Психологічні механізми виховання. Виховний вплив та його ефективність. Вікові особливості виховання. Індивідуальний підхід у вихованні. Мотиви «поганої» дисципліни за Дрейкурсом. Стратегії термінового припинення «поганої» поведінки та стратегії її попередження.

Тема 19. Педагогічне спілкування.

Стилі педагогічного спілкування. Шкільний конфлікт. Основні стилі поведінки при розв'язанні конфлікту. Шляхи попередження конфліктів. Стратегії конструктивного виходу з конфлікту. Булінг: стратегії подолання та профілактики.

Тема 20. Психологічний аналіз професійної компетентності педагога.

Сутність педагогічної діяльності: мета, предмет, об'єкт, мотиви, продукт та результат педагогічної діяльності. Рівні продуктивності педагогічної діяльності. Професійно важливі якості педагога. Стили педагогічної діяльності. Професійне вигорання педагогів.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин денна форма					
	усього	лекції	практ.	лаб.	інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Основи загальної психології						
Тема 1. Психологія як наука. Психіка і свідомість	7	2	2		-	3
Тема 2. Пізнавальні психічні процеси: чуттєве пізнання (відчуття та сприймання), пам'ять.	6	2	1		-	3
Тема 3. Пізнавальні психічні процеси: раціональне пізнання.	6	2	1		-	3
Тема 4. Увага.	6	2	2		-	2
Тема 5. Емоції та почуття.	7	2	2		-	3
Тема 6. Воля.	7	2	2		-	3
Тема 7. Мотивація.	7	2	2		-	3
Тема 8. Особистість.	7	2	2		-	3
Тема 9. Індивідуально-типологічні особливості особистості: темперамент.	7	2	2		-	3
Тема 10. Індивідуально-типологічні особливості особистості: характер та здібності.	5	2	-		-	3
Разом за розділом І	65	20	16		-	29
Розділ 2. Основи вікової, педагогічної та соціальної психології						
Тема 11. Психічний розвиток і навчання.	6	2	-		-	4
Тема 12. Психологія дитини від народження до вступу в школу.	7	2	2		-	3
Тема 13. Молодший шкільний вік.	5	2	-		-	3
Тема 14. Підлітковий вік.	7	2	2		-	3
Тема 15. Психологія ранньої юності	6	2	2			2
Тема 16. Основи психології учіння.	6	2	2		-	2
Тема 17. Основи психології навчання.	6	2	2		-	2
Тема 18. Основи психології виховання.	6	2	2		-	2

Тема 19. Педагогічне спілкування.	6	2	2		-	2
Тема 20. Психологічний аналіз професійної компетентності педагога.	5	2	-			3
Разом годин за розділом II	60	20	14		-	26
ІНДЗ						
ІНДЗ	10	-	-	-	10	-
Усього годин	135	40	30		10	55

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Психологія як наука. Психіка і свідомість	2
2	Тема 2. Пізнавальні психічні процеси: чуттєве пізнання (відчуття та сприймання), пам'ять.	2
3	Тема 3. Пізнавальні психічні процеси: раціональне пізнання.	2
4	Тема 4. Увага.	2
5	Тема 5. Емоції та почуття.	2
6	Тема 6. Воля.	2
7	Тема 7. Мотивація.	2
8	Тема 8. Особистість.	2
9	Тема 9. Індивідуально-типологічні особливості особистості: темперамент.	2
10	Тема 10. Індивідуально-типологічні особливості особистості: характер та здібності.	2
11	Тема 11. Психічний розвиток і навчання.	2
12	Тема 12. Психологія дитини від народження до вступу в школу.	2
13	Тема 13. Молодший шкільний вік.	2
14	Тема 14. Підлітковий вік.	2
15	Тема 15. Психологія ранньої юності	2
16	Тема 16. Основи психології учіння.	2
17	Тема 17. Основи психології навчання.	2
18	Тема 18. Основи психології виховання.	2
19	Тема 19. Педагогічне спілкування.	2
20	Тема 20. Психологічний аналіз професійної компетентності педагога.	2
	Разом	40

**4.2. Теми семінарських (практичних) занять
4.2.1 денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психологія як наука. Психіка і свідомість.	2
2	Пізнавальні психічні процеси: чуттєве пізнання (відчуття та сприймання), пам'ять.	1
3	Пізнавальні психічні процеси: раціональне пізнання.	1
4	Увага.	2
5	Почуття та емоції.	2
6	Воля.	2
7	Мотивація.	2
8	Особистість.	2
9	Індивідуально-типологічні особливості особистості.	2
10	Психологія дошкільного дитинства.	2
11	Молодший шкільний вік.	2
12	Підлітковий вік.	2
13	Психологія ранньої юності	2
14	Основи психології учіння.	2
15	Основи психології навчання.	2
16	Основи психології виховання.	2
17	Педагогічне спілкування.	2
	Разом	30

**4.4. Завдання для самостійної роботи
4.4.1 денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психологія як наука. Психіка і свідомість.	3
2	Пізнавальні психічні процеси: чуттєве пізнання (відчуття та сприймання), пам'ять.	3
3	Пізнавальні психічні процеси: раціональне пізнання.	3
4	Увага.	2
5	Почуття та емоції.	3
6	Воля.	3
7	Мотивація.	3
8	Особистість.	3
9	Індивідуально-типологічні особливості особистості. Темперамент.	3
10	Індивідуально-типологічні особливості особистості. Характер та здібності.	3
11	Психічний розвиток і навчання.	4

12	Психологія дошкільного дитинства.	3
13	Молодший шкільний вік.	3
14	Підлітковий вік.	3
15	Психологія ранньої юності	2
16	Основи психології учіння.	2
17	Основи психології навчання.	2
18	Основи психології виховання.	2
19	Педагогічне спілкування.	2
20	Психологічний аналіз професійної компетентності педагога.	3
	Разом	55

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

ІНДЗ з психології спрямоване на вивчення студентом своїх індивідуально-психологічних особливостей і того, як вони впливають на його навчально-професійну діяльність.

Завдання передбачає виконання ряду психодіагностичних методик, які виконуються студентом протягом всього семестру на практичних заняттях та під час виконання домашніх завдань. В кінці семестру студент проводить узагальнення проведених психодіагностик і оформлює їх у вигляді звіту.

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни "Психологія" передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проектний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проектно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

- 1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
 - словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
 - наочні (презентація, демонстрування);
 - практичні методи (вправи; практичні завдання).
- 2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
 - метод проблемного викладу матеріалу;
 - моделювання життєвих ситуацій;

- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних/семінарських заняттях; активність при обговоренні питань практичного/семінарського/лабораторного заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

Вікова психологія

1. Розкрийте зміст поняття «психічний розвиток». Вкажіть на суттєву відмінність психічного розвитку від інших видів розвитку.
2. Розкрийте закономірності психічного розвитку. Визначте роль сенситивних періодів у розвитку.
3. Визначте та охарактеризуйте рушійні сили психічного розвитку.
4. Визначте фактори психічного розвитку. Поясніть, як співвідносяться біологічні та соціальні фактори в розвитку особистості.
5. Розкрийте суть поняття «вік». Поясніть, як співвідносяться різні віки: хронологічний, психологічний та соціальний.
6. Розкрийте зміст поняття «вікова криза». Визначте основні особливості вікових криз розвитку на різних етапах онтогенезу.
7. Розкрийте особливості вікових криз за Е. Еріксоном.
8. Охарактеризуйте різні погляди вчених щодо співвідношення психічного розвитку і навчання.
9. Розкрийте зміст поняття «зони розвитку» за Л.С. Виготським. Поясніть, чому навчання в зоні найближчого розвитку більш продуктивне, ніж у зоні актуального розвитку.
10. Охарактеризуйте особливості психічного розвитку дитини першого року життя. Визначте значення безпосередньо-емоційного спілкування для психічного розвитку немовляти.
11. Охарактеризуйте особливості психічного розвитку дитини в ранньому віці. Визначте розвивальне значення предметно-маніпулятивної діяльності та основні новоутворення віку.
12. Охарактеризуйте особливості вияву кризи 3-х років та визначте її значення для розвитку особистості дитини.
13. Охарактеризуйте особливості психічного розвитку дитини дошкільного віку. Визначте роль сюжетно-рольової гри як провідної діяльності в розвитку дитини дошкільного віку.
14. Охарактеризуйте вікові новоутворення дошкільного віку.
15. Розкрийте структуру психологічної готовності дитини до школи, визначте її основні показники.
16. Охарактеризуйте особливості психічного розвитку дитини молодшого шкільного віку.
17. Визначте роль учбової діяльності як провідної у молодшому шкільному віці.
18. Охарактеризуйте особливості розвитку пізнавальних психічних процесів у молодшому шкільному віці.
19. Визначте особливості формування особистості молодшого школяра. Розкрийте значення взаємин з дорослими й однолітками для розвитку самооцінки молодшого школяра.
20. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку та провідну діяльність підліткового віку.
21. Охарактеризуйте особливості переживання підлітками вікової кризи. Поясніть, як якість стосунків підлітка з однолітками і дорослими впливає на його розвиток.

22. Охарактеризуйте особливості розвитку пізнавальних психічних процесів у підлітковому віці.
23. Охарактеризуйте особливості розвитку особистості в підлітковому віці.
24. Визначте причини агресивності та конфліктності сучасних підлітків. Дайте характеристику явищу булінга та окресліть шляхи його профілактики.
25. Розкрийте зміст, причини та особливості вияву кризи ідентичності в юнацькому віці.
26. Охарактеризуйте варіанти становлення особистісної ідентичності юнаків. Розкрийте психолого-педагогічні умови подолання кризи ідентичності в юнацькому віці.
27. Охарактеризуйте особливості розумового розвитку особистості в ранньому юнацькому віці.
28. Розкрийте зміст поняття «юнацька субкультура». Визначте причини її виникнення та вплив на розвиток особистості юнака.

Педагогічна психологія

29. Розкрийте зміст базових понять психології учіння: «научіння», «учіння» та «учіннєва діяльність».
30. Розкрийте зміст та структуру учіннєвої діяльності.
31. Визначте параметри сформованості учіннєвої діяльності.
32. Розкрийте роль мотивації в учіннєвій діяльності. Визначте види мотивів учіння та вікові особливості мотивації учіння.
33. Визначте шляхи організації розвитку пізнавальної мотивації учнів.
34. Розкрийте суть управління учіннєвою діяльністю учнів.
35. Навчальність та її критерії. Індивідуальні стилі учбової діяльності.
36. Розкрийте сутність процесу навчання та визначте його психологічні механізми.
37. Охарактеризуйте основні типи навчання та їхні психологічні моделі.
38. Охарактеризуйте особистісно-орієнтоване навчання та шляхи вирішення проблеми педагогічного спілкування і гуманізації стосунків в системі «вчитель-учень».
39. Розкрийте зміст механізму «довизначення учіннєвої задачі».
40. Розкрийте зміст поняття «неуспішність». Визначте ознаки неуспішності.
41. Розкрийте причини неуспішності та основні шляхи надання допомоги невстигаючим учням.
42. Розкрийте зміст понять «виховання», «виховуваність» та «вихованість». Визначте основні критерії вихованості.
43. Охарактеризуйте основні психологічні механізми виховання.
44. Охарактеризуйте види виховних впливів та стратегій.
45. Поясніть, чому полягає індивідуальний підхід у вихованні.
46. Охарактеризуйте вікові особливості виховання школярів.
47. Охарактеризуйте ознаки та причини важковиховуваності.
48. Визначте основні напрями роботи вчителя з важковиховуваними учнями.
49. Охарактеризуйте стилі педагогічного спілкування та спрогнозуйте ефективність їх реалізації у взаємодії вчителя й учнів.

50. Проаналізуйте комунікативні бар'єри, що ускладнюють педагогічну взаємодію вчителя й учнів. Сформулюйте правила продуктивного слухання у педагогічному спілкуванні.
51. Презентуйте психологічну характеристику конфлікту. Визначте основні стилі поведінки при розв'язанні конфлікту.
52. Обґрунтуйте оптимальні методи подолання конфлікту та найбільш прийнятну тактику взаємодії вчителя зі школярами-учасниками конфлікту в класі.
53. Визначте типові причини конфліктів у взаєминах учнів і вчителів. Наведіть найбільш конструктивну тактику вчителя та способи його поведінки у педагогічному конфлікті.
54. Визначте шляхи профілактики та попередження конфліктів.
55. Розкрийте сутність та структуру педагогічної діяльності вчителя.
56. Охарактеризуйте рівні продуктивності педагогічної діяльності.
57. Визначте професійно-важливі якості особистості вчителя.
58. Визначте педагогічні вміння, необхідні для ефективного виконання педагогічної діяльності.
59. Презентуйте структуру педагогічних здібностей та охарактеризуйте їх.
60. Охарактеризуйте стилі педагогічної діяльності.

Питання проблемного характеру

Вікова психологія

1. Чи може бути психічний розвиток безкризовим? Аргументуйте.
2. Чому навчання в зоні найближчого розвитку більш продуктивне, ніж у зоні актуального розвитку? Аргументуйте.
3. Що є спільного між кризою 3-х років і кризою 13-ти років?
4. Чому існує декілька варіантів проживання кризи ідентичності? Який з них, на вашу думку, найкраще сприяє досягненню зрілої ідентичності?

Педагогічна психологія

5. Чому мотивація відіграє вирішальну роль в структурі учіннєвої діяльності? Аргументуйте.
6. Чи можна поставити знак дорівнює між доброзичливим ставленням і демократичним стилем спілкування вчителя? Аргументуйте.
7. В чому полягає різниця між авторитетністю і авторитарністю вчителя?
8. В чому полягає суб'єктність учня в умовах традиційної моделі навчання?
9. Чому прямі виховні впливи будуть менш ефективними по відношенню до учнів середніх класів (підлітків) порівняно з учнями молодших класів?
10. Від чого залежить продуктивність педагогічної діяльності?

Практичні завдання

1. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: сангвінік з яскраво вираженою екстраверсією, завищена неадекватна самооцінка, низький рівень розвитку наполегливості.

2. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: сангвінік з яскраво вираженою емоційною стійкістю, висока адекватна самооцінка, низький рівень розвитку наполегливості.
3. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: холерик з яскраво вираженою емоційною нестійкістю, високий рівень особистісної тривожності, завищена неадекватна самооцінка, надмірно високий рівень мотивації досягнення успіху.
4. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: холерик з яскраво вираженою емоційною нестійкістю, завищена неадекватна самооцінка, високий рівень мотивації уникнення невдачі.
5. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: холерик з яскраво вираженою екстраверсією, висока адекватна самооцінка, високий рівень мотивації досягнення успіху.
6. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: флегматик з яскраво вираженою емоційною стійкістю, висока адекватна самооцінка, низький рівень внутрішньої мотивації учіння, високий рівень мотивації отримання схвалення та уникнення покарання.
7. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: флегматик з яскраво вираженою інтроверсією, адекватна самооцінка з тенденцією до заниження, низький рівень внутрішньої мотивації учіння, високий рівень мотивації отримання схвалення та уникнення покарання.
8. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: меланхолік, з яскраво вираженою емоційною нестійкістю, високий рівень особистісної тривожності, завищена неадекватна самооцінка, високий рівень мотивації уникнення невдачі.
9. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: меланхолік, з яскраво вираженою інтроверсією, адекватна самооцінка з тенденцією до заниження, високий рівень наполегливості, високий рівень мотивації саморозвитку.
10. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей: меланхолік, з яскраво вираженою емоційною нестійкістю, високий рівень особистісної тривожності, занижена неадекватна самооцінка, низький рівень внутрішньої мотивації учіння, високий рівень мотивації обов'язку.
11. Проаналізуйте уривок уроку (використовуються уроки з конкурсу «Учитель року»). Визначте засоби, які вчитель використовує для створення психологічної атмосфери в класі. Які потреби учнів він намагається врахувати? Чи вдається йому створити безпечне середовище?
12. Проаналізуйте уривок уроку (використовуються уроки з конкурсу «Учитель року»). Визначте, яку учіннєву задачу (задачі) ставить вчитель перед учнями? В

якій зоні розвитку учнів знаходиться поставлена вчителем учіннева задача (актуального розвитку, найближчого, потенційного), і як це впливає на активність учнів?

13. Проаналізуйте уривок уроку (використовуються уроки з конкурсу «Учитель року»). Визначте техніку (техніки), яку використовує вчитель для довізначення учінневої задачі (*відкрите запитання, проблемна задача, звязування задачі із життєвою практикою, інше...*)? Чи вдається вчителю «перетворити» зовні поставлену задачу на внутрішню задачу самих учнів? Аргументуйте.
14. Проаналізуйте уривок уроку (використовуються уроки з конкурсу «Учитель року»). Чи вдається вчителю спонукати учнів до свідомої та активної учінневої діяльності? До яких особистісних смислів, мотивів та потреб учнів звертається вчитель, щоб стимулювати їх? Визначте, чи можна вважати смисли, потреби та мотиви учнів, до яких апелює вчитель, по-справжньому актуальними для віку учнів? Доведіть свою думку, спираючись на ваші знання про потреби, актуальні для різних вікових категорій учнів.
15. Проаналізуйте уривок уроку (використовуються уроки з конкурсу «Учитель року»). Визначте, що саме розвивається в психіці учнів під час активності, яку організовує вчитель? Обґрунтуйте свою думку, спираючись на знання про вікові особливості розвитку учнів цього віку.
16. Проаналізуйте уривок уроку (використовуються уроки з конкурсу «Учитель року»). Визначте, тип (типи) навчання, який використовує вчитель (традиційне навчання, проблемне, розвивальне, програмоване)? Доведіть свою думку.
17. Проаналізуйте уривок уроку (використовуються уроки з конкурсу «Учитель року»). Визначте, чи можна стверджувати, що вчитель використовує "суб'єкт-суб'єктну модель навчання"? Знайдіть факти (дії вчителя по управлінню учбовою діяльністю учнів), які це підтверджують, чи навпаки спростовують.
18. Проаналізуйте уривок уроку (використовуються уроки з конкурсу «Учитель року»). Визначте стиль (стилі) спілкування, який використовує вчитель (авторитарний, демократичний, ліберальний)? Щоб довести свою думку, зверніть увагу на педагогічну позицію вчителя та його ставлення до учнів, а також на засоби словесного впливу, використані вчителем.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Залік (I семестр)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання								СРС	Контрольна робота	ІНДЗ	Сума
Розділ 1											
T1	T2- T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9 - T10	40	16	20	100
3	3	3	3	3	3	3	3				
24											

T1, T2 ... T10 – теми розділів.

Екзамен (II семестр)

Поточне тестування та самостійна робота								Екзамен	Сума			
Розділ 2												
T 11- T 12	T 13	T 14	T 15	T 16	T 17	T 18	T 19- T 20	СРС	Контрольна робота	Разом	Макс. - 40	100
3	3	3	3	3	3	3	3					
24												

T11, T12 ... T20 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Ржевська-Штефан З.О., Клочек Л.В., Уличний І.Л. Основи психологічних наук. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ// Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2019. – 302 с.
2. Практикум з психології : психодіагностичні методики для самопізнання / упорядник Періг І.М. – Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. – 116 с.

Допоміжна

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. – К.: ІЗМН МО України, 1998. – 204 с.
2. Вікова і педагогічна психологія: Навч. Посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. – К.: Каравела, 2006. – 344 с.
3. Вікова психологія / Під ред. Г.С.Костюка.- К.: Рад. школа, 1976.- 272 с
4. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. посібник – К.: Либідь. 2005. – 400с.
5. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс [текст] навч. посіб. / Т.В. Дуткевич. – К: Центр учбової літератури, 2016. – 388с.
6. Іонов І.А. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД): навчальний посібник/ І.А Іонов, Т.Є. Комісова, А.В. Мамотенко, С.О. Шаповалов, Сукач О.М. Теремецька Н.Ф Катеринич О.О. – Х.: ФОП Петров В.В., – 2017. – 143с.

7. Максименко С.Д. Загальна психологія. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Навчальний посібник. –К.: Центр учбової літератури, 2010. – 288с.
8. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі: [В 2 т.]. – К.: Форум, 2002.
9. Савчин М.В. Педагогічна психологія: Навч. посібник – К.: Академвидав, 2007. – 427 с.
10. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 360с.
11. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
12. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
13. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А.. Педагогічна психологія. Навч. посіб. – Київ «Центр учбової літератури», 2012. – 168 с.
14. Усе про мотивацію / уклад. А. Г. Дербеньова. — Х. : Вид. група «Основа», 2012. — 207с.

5.2. Методичне забезпечення

1. Ржевська-Штефан З.О., Клочек Л.В., Уличний І.Л. Основи психологічних наук. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ// Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2019. – 302 с.
2. Клочек Л.В., Ржевська-Штефан З.О., Уличний І.Л. Психологія. Курс лекцій. Для студентів спеціальності 014. Середня освіта. Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2021. 220 с. - 10,3 д.а. Рішення методичної ради ЦДПУ ім. В. Винниченка, протокол від 19 травня 2021 року.
3. Клочек Л.В., Мельничук С.К., Ржевська-Штефан З.О., Уличний І.Л. Психологія. Інформаційно-методичні матеріали для майбутніх учителів. Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2021. 120 с. - 6,2 д.а. Рішення методичної ради ЦДПУ ім.В. Винниченка, протокол від 19 травня 2021 року.

5.3. Інформаційні ресурси (перелік інформаційних ресурсів)

1. Булінг у школі: чому українські діти такі жорстокі?
<https://www.bbc.com/ukrainian/features-44425003>
4. Кондратенко Л.О. Психологія первинної шкільної неуспішності: монографія/
Кондратенко Л.О. – Чернігів: Десна Поліграф, 2017. – 488 с.
<http://lib.iitta.gov.ua/709374/1/kondratenko kniga 488str.pdf>
5. Перевірте роботу вашого мозку за кілька секунд.
http://tsikavapsyhologiya.blogspot.com/2015/01/blog-post_24.html
6. Протидія булінгу. <http://llt.multycourse.com.ua/ua/page/22/103>
7. Психологічні причини неуспішності
<https://osvita.ua/school/method/psychology/3482/>
8. Розлад дефіциту уваги та гіперактивності: що потрібно знати батькам і вчителям. <https://nus.org.ua/view/rozlad-defitsytu-uvagy-ta-giperaktyvnosti-shho-potribno-znaty-batkam-i-vchytelyam/>

9. Тест онлайн на визначення домінуючої півкулі і стилю навчання <https://psyttests.org/cognitive/solatN-run.html>
10. Чути себе: як боротись з професійним вигоранням у вчителів. <https://nus.org.ua/articles/chuty-sebe-yak-borotys-z-profesijnym-vygorannyam-u-vchyteliv/>
11. Як подолати дитячий негативізм? <https://dnz15pazlik.vn.ua/blog/yak-podolaty-dytyachyy-negatyvizm-slova-yakumu-varto-zaminyty-zvychni-zauvazhennya-v-storoni>
12. Як перевірити, чи готова дитина до школи. <https://nus.org.ua/view/yak-pereviryty-chy-gotova-dytyna-do-shkoly/>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотрадянському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом закладу вищої освіти і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.
2. Розробляється викладачем. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри і затверджується завідувачем кафедри.
3. Формат бланка – А4 (210×297 мм).